

Innst. 267 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:50 S (2016–2017)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og Terje Breivik om å innføre en økonomisk sikkerhet og forutsigbarhet for fosterforeldre som mottar ytelser fra Nav

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen snarest sørge for å innføre en særordning for fosterhjem som sikrer økonomisk trygghet og forutsigbarhet, slik at det ikke skal være mulig for fosterhjem reelt sett å tape økonomisk på fosterhjemsoppdraget ved mottak av ytelser fra Nav.
2. Stortinget ber regjeringen snarest tydeliggjøre rundskriv hos Nav som sikrer at fosterforeldre i ordinære fosterhjem som blir arbeidsledige eller mottar arbeidsavklaringspenger eller dagpenger, ikke får graderte ytelser.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 24. februar 2017 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 24. mars 2017 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal, Lise Christoffersen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Ingebjørg Amanda Godskesen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Gerd Eli Berge, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til Representantforslag 50 S (2016–2017) om å sikre at fosterhjemsgodtgjørelse ikke gir tap av trygdeytelser for fosterforeldre ved sykdom eller arbeidsløshet og til komiteens merknader i forbindelse med behandlingen av Representantforslag 49 S (2016–2017) om å innføre en økonomisk sikkerhet og forutsigbarhet for fosterforeldre som mottar ytelser fra Nav, jf. Innst. 266 S (2016–2017).

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:50 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og Terje Breivik om å innføre en økonomisk sikkerhet og forutsigbarhet for fosterforeldre som mottar ytelser fra Nav – vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 2. mai 2017

Arve Kambe

leder

Bengt Morten Wenstøb

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Arbeids- og sosialdepartementet v/statsråd Anniken Hauglie til arbeids- og sosialkomiteen, datert 24. mars 2017****Svar til Stortinget vedrørende representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Abid Q Raja og Terje Breivik om å innføre en økonomisk sikkerhet og forutsigbarhet for fosterforeldre som mottar ytelser fra Nav (Dokument 8:50 S (2016-2017))**

Jeg viser til brev fra Stortingets arbeids- og sosialkomité 24. februar 2017 der det er bedt om min vurdering av Dokument 8:49 S (2016-2017) og Dokument 8:50 S (2016-2017). Mitt svar er utarbeidet i samråd med Barne- og likestillingsdepartementet og etter innspill fra Arbeids- og velferdsdirektoratet.

En god fosterhjemsomsorg skal sikre at barn og unge får den omsorgen de trenger for å utvikle sine evner og bli selvstendige voksne. Regjeringen er opptatt av å gi gode og forutsigbare, faglige og økonomiske rammebetingelser til familier som påtar seg det viktige ansvaret det er å være fosterforeldre. Fosterhjem er det mest brukte tiltaket for barn og unge som ikke kan bo sammen med sine foreldre.

Den økonomiske godtgjørelsen til fosterforeldre skal gjenspeile den innsatsen de gjør ved å påta seg et omsorgsoppdrag for samfunnet. Fosterhjems godtgjøringen består av en skattepliktig godtgjørelse og skattefri utgiftsdekning. Utgiftsdekningen skal dekke blant annet kost, klær og fritidsaktiviteter. Den skattepliktige godtgjørelsen er pensjonsgivende inntekt. Fosterhjems godtgjøringen fastsettes i avtale mellom barneverntjenesten og fosterhjemmet i det enkelte tilfellet. KS utarbeider veiledende satser for godtgjøring og utgiftsdekning.

Fosterforeldre utfører omsorgsoppdraget i sitt eget hjem, og mange har ordinært lønnsarbeid ved siden av. Å være fosterforeldre er mer på linje med å ta seg av egne barn enn ordinært lønnsarbeid. Fosterforeldre mottar imidlertid en pensjonsgivende og skattepliktig arbeidsgodtgjørelse for oppdraget.

At arbeidsgodtgjørelsen er pensjonsgivende, skattepliktig inntekt har den fordelen at den kan danne grunnlag for rett til og gir opptjening til arbeidsavklaringspenger, dagpenger og andre trygdeytelser. For fosterforeldre som har behov for trygdeytelser og fortsatt kan utføre sitt fosterhjemsoppdrag, vil godtgjøringen føre til en reduksjon eller gradering (avkortning) av trygdeytelsen. Dette er likt for alle som utfører et lønnet arbeid ved siden av å motta for eksempel arbeidsavklaringspenger eller dagpenger.

Hvilke konsekvenser arbeidsgodtgjørelsen har for den økonomiske situasjonen til fosterforeldre som mottar en trygdeytelse er en sammensatt pro-

blemstilling, som regjeringen er opptatt av å få belyst.

Barne- og likestillingsministeren la i fjor fram en stortingsmelding om fosterhjem til barns beste, hvor utfordringer med fosterhjemsordningen ble drøftet og forslag til løsninger ble presentert. I etterkant av meldingen har Stortinget bedt regjeringen om å igangsette en utredning om fosterhjemsomsorgen. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet utarbeidet i 2015 en oversikt over forhold knyttet til skatte- og trygderettslige regler som kan påvirke fosterforeldres samlede økonomiske rammevilkår.¹ I oversikten ble det også presentert noen forslag til endringer i regelverket for blant annet dagpenger. Forslagene krever en nærmere utredning og gjennomgang. Regjeringen vil i løpet av våren oppnevne et offentlig utvalg som skal utarbeide en NOU på fosterhjemsområdet. I dette arbeidet vil det være naturlig å se nærmere på fosterforeldres rammevilkår og problemstillinger knyttet til trygdeytelsene, blant annet ved sykdom, uførhet og arbeidsledighet. Utvalget vil vurdere nærmere om det er hensiktsmessig med endringer i regelverket.

Jeg er kjent med at Norsk Fosterhjemsforening har arbeidet for at godtgjørelse til fosterforeldre ikke skal føre til avkortning i arbeidsavklaringspenger og dagpenger. Arbeids- og sosialdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet hadde et møte med representanter fra foreningen i februar i år, hvor flere utfordringer som foreningens medlemmer opplever, ble tatt opp. Det ble blant annet påpekt hvor viktig det er at fosterforeldre får god informasjon om hvilke rettigheter de har. Dette vil mitt departement følge opp videre i samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet og Norsk Fosterhjemsforening.

Fosterforeldre har plikt til å melde fra til Arbeids- og velferdsetaten om at de er fosterforeldre og mottar godtgjørelse for dette oppdraget. Plikten til å gi opplysninger om arbeid og inntekt er lik for alle som mottar trygdeytelser. Unnlater man å gi slike opplysninger, slik at trygdeytelsene ikke avkortes løpende, vil Arbeids- og velferdsetaten senere kunne kreve tilbake for mye utbetalte ytelser.

Ved vurderingen av om for mye utbetalte ytelser i det enkelte tilfellet skal kreves tilbake, og med hvor stort beløp, legges det blant annet vekt på den enkel-

1. Bufdir (2015): Kartlegging av hvordan fosterhjems godtgjørelsen påvirker fosterforeldre rett til ytelser fra NAV og beskatning

tes skyld og om etaten for eksempel kan klandres for å ha gitt mangelfull informasjon om opplysningsplikten. Det er viktig at fosterforeldre kan forvente en god økonomisk forutsigbarhet, også dersom det skjer noe uforutsett, som for eksempel sykdom eller arbeidsledighet. Tett oppfølging og veiledning fra etaten er helt sentralt.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har igangsatt en gjennomgang av rundskriv og informasjonsmaterieell for å sikre at reglene for fosterhjemsgodtgjørelse og ytelser fra NAV fremgår tydelig og enhetlig. Forbedret informasjon planlegges ferdigstilt før påske, og vil tydeliggjøre at fosterhjemsgodtgjørelsen har betydning for eventuelle trygdeytelser. Gjennomgangen gjelder både rett til ytelser, fastsettelse av beregningsgrunnlag og graderingsregler. Det blir også vurdert om søknadsskjemaet for arbeidsavklaringspenger og dagpenger skal endres slik at søker får beskjed om å sende dokumentasjon på fosterhjemsgodtgjørelsen sammen med søknaden. Fra januar i år informeres brukerne eksplisitt om at omsorgslønn og fosterhjemsgodtgjørelse skal føres på meldekortet.

For den delen av fosterhjemsgodtgjørelsen som er pensjonsgivende, er det av hensyn til likebehandling ønsket at den fortsatt skal behandles som lønnsinntekt. Generelt er det lite ønskelig å gi særregler for enkeltgrupper, både fordi det kan være krevende å begrunne noen enkeltgruppers særbehov fremfor andres, og fordi unntak generelt fører til et mindre oversiktlig regelverk. Jeg har satt i gang et arbeid med å vurdere avkortningsreglene i regelverken for dagpenger og arbeidsavklaringspenger. Eventuelle endringer her kan også få betydning for fosterforeldre. Unntak fra avkortning vil innebære en fravikelse av likebehandlingsprinsippet, som gjelder for alle som mottar pensjonsgivende inntekt ved siden av trygd. Et unntak må derfor begrunnes godt. Endringer i reglene vil uansett ha økonomiske konsekvenser som må utredes nærmere.

Den skattepliktige arbeidsgodtgjørelsen gir rett til dagpenger etter folketrygdloven § 4-3. For å ha rett til dagpenger må alle vilkårene for ytelsen fylles, herunder kravet om å være reell arbeidssøker, jf. folketrygdloven § 4-5. Det kreves blant annet at vedkommende er i stand til og villig til å ta ethvert arbeid hvor som helst i Norge, uavhengig av om det er på heltid eller deltid. Dagpenger under arbeidsløshet skal på en balansert måte gi personer rimelig inntektssikring, samtidig som ordningen skal oppfordre til å skaffe seg arbeid. Trygd skal være subsidiært i forhold til arbeid. Kravet om å være reell arbeidssøker er dermed en helt sentral del av arbeidskravene i dagpengeordningen.

Kravet om geografisk mobilitet innebærer at hele landet vurderes som ett arbeidsmarked. Stønads-motakere må derfor være villig til å flytte eller pendle

for ta arbeid der arbeid finnes. Det kan gjøres unntak fra kravene til mobilitet dersom tungtveiende sosiale hensyn knyttet til blant annet omsorgsansvar for små barn tilsier det, og fosterforeldre kan på grunn av omsorgssituasjonen omfattes av dette unntaket. Loven åpner for å likestille fosterforeldre og biologiske foreldre på dette punktet. Arbeids- og velferdsdirektoratet legger i sin praksis til grunn at det er det formelle omsorgsansvaret som er avgjørende, ikke om det er biologiske foreldre eller fosterforeldre som har omsorgen. I direktoratets rundskriv er det gitt eksempler på situasjoner der unntakskravene etter praksis er oppfylt. Praksis er slik at både fosterbarn og andre barn kan ha spesielle behov som gjør det særlig tyn-gende at en omsorgsperson må flytte. Dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Direktoratet ser behov for å ta inn en presisering i rundskrivet om at det er det formelle omsorgsansvaret som er avgjørende, ikke om det er biologiske foreldre eller fosterforeldre som har omsorgen, og samtidig presisere at loven dermed åpner for å likestille fosterforeldre og biologiske foreldre på dette punktet.

Gjennomgangen til det offentlige utvalget som blant annet skal se nærmere på fosterforeldres rammevilkår i lys av trygdeytelsene blir viktig. Det initiativet jeg har tatt for å vurdere avkortningsreglene for dagpenger og arbeidsavklaringspenger er sentralt i den sammenhengen. Eventuelle endringer i regelverket vil ha økonomiske konsekvenser som må utredes nærmere. Fosterforeldre skal få god informasjon om hvilke rettigheter de har. Arbeids- og velferdsdirektoratets igangsatte arbeid med å se på rundskriv og informasjonsmaterieell er viktig på kort sikt. Som nevnt vil mitt departement følge opp dette videre i samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet og Norsk Fosterhjemsforening.

